

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА

рівень вищої освіти	перший (<u>бакалаврський</u>)
галузь знань	<u>29 «Міжнародні відносини</u>
спеціальність	<u>291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</u>
освітня програма	«Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»
спеціалізація	
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	<u>міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу</u>

Укладач: канд. екон. наук, доцент Алексєєва Т. І.

2020/ 2021 навчальний рік

1. НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ (РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ)

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Міжнародні відносини та світова політика як навчальна дисципліна і об'єкт наукового аналізу

Лекція 1. Міжнародні відносини та світова політика як навчальна дисципліна і об'єкт наукового аналізу

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Концептуально-теоретичні засади дослідження міжнародних відносин

Сутність поняття «міжнародні відносини». Рівні, форми, об'єкти та суб'єкти міжнародних відносин. Поняття, зміст і критерії міжнародних відносин. Наукова природа міжнародних відносин.

2. Сучасний стан розвитку міжнародних відносин

Регіоналізація і розвиток інтеграційних процесів. Інтеграція як метод подолання конфліктних ситуацій і криз. Розвиток інтеграційних процесів на пострадянському просторі. Проблеми та перспективи розвитку міжнародних відносин в умовах глобалізації.

3. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин

Особливості ухвалення рішень акторами міжнародних відносин. Глобальне прогнозування міжнародних політичних процесів. Визначення конфігурації сучасної міжнародної системи. Основні концепції майбутнього світового порядку.

Література:

Основна: 1, 3, 5, 7, 8, 9, 10

Додаткова: 2, 4, 5, 8, 10, 12, 13

Тема 2. Учасники міжнародних відносин: цілі, інтереси й засоби

Лекція 2. Учасники міжнародних відносин: цілі, інтереси й засоби

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Суб'єкти міжнародних відносин

Сутність і зміст поняття «учасник міжнародних відносин». Найважливіші ознаки учасника міжнародних відносин. Типи учасників: особи, суспільні групи, держави, міжнародні організації. Суб'єкт міжнародних відносин, сторона, учасник, актор, об'єкт. Типологія та функціональні особливості суб'єктів міжнародних відносин.

2. Держави як учасниці міжнародних відносин

Поняття держави (у світі різних підходів щодо визначення). Основні ознаки держави. Різновиди сучасних держав. Суверенітет держави. Внутрішня і зовнішня сторони суверенітету. Держава як суб'єкт міжнародних відносин. Роль держави в становленні світового порядку.

3. Сутність і класифікація інтересів учасників міжнародних відносин

Онтологія цілей, мотивів, інтересів акторів міжнародних відносин. Суспільні інтереси, інтереси нації і держави: зміст, структура, співвідношення. Основні засоби досягнень цілей на міжнародній арені, їх характеристика. Встановлення співвідношення між цілями і засобами в міжнародних відносинах.

Література:

Основна: 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10

Додаткова: 3, 5, 6, 7, 9, 11, 13

Тема 3. Види і форми міжнародних відносин***Лекція 3. Види і форми міжнародних відносин***

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:**1. Видова структура міжнародних відносин**

Моделі видової структури міжнародних відносин. Поняття «зовнішня політика», «зовнішньополітичні відносини». Типи зовнішньої політики держави. Доктринальні основи зовнішньої політики. Дилема безпеки.

2. Стратегії зовнішньополітичної діяльності

Засоби здійснення політики в міжнародному середовищі. Моделі зовнішньої політики. Фактори зовнішньої політики. Поняття «дипломатичні відносини». Зміст і функції дипломатії. Форми дипломатичної діяльності: спеціальні місії, постійні представництва, конференції.

3. Особливості суб'єктності в міжнародних економічних відносинах

Світова економіка. Типи міжнародних економічних відносин: виробнича кооперація, торгівля, валютно-фінансові операції. Форми міжнародних відносин: двостороння (білатеральна), багатостороння (полілатеральна) і колективна.

Література:

Основна: 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Додаткова: 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13

Тема 4. Міжнародні системи і світова політика***Лекція 4. Міжнародні системи і світова політика***

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:**1. Світова політика як система відносин між державами та групами держав**

Співвідношення понять «міжнародні відносини» та «світова політика». Поняття міжнародної системи. Міжнародна система як характер взаємодії між основними учасниками міжнародних відносин. Історичний розвиток міжнародних систем. Основні характеристики Вестфальської, Віденської, Версальсько-Вашингтонської міжнародних систем,

2. Міжнародні відносини після закінчення першої світової війни

Паризька мирна конференція та її рішення. Ялтинсько-Потсдамська міжнародна система. Створення Організації Об'єднаних націй (ООН). Порівняння ООН та Ліги Націй.

Література:

Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10

Додаткова: 2, 4, 6, 8, 9, 10, 13

Тема 5. Сучасні тенденції міжнародних відносин і світової політики***Лекція 5. Сучасні тенденції міжнародних відносин і світової політики***

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Інтеграційні процеси в сучасному світі і їх вплив на світовий політичний процес

Політична інтеграція як створення єдиного політичного співтовариства на основі союзу двох або декількох держав. Розвиток європейської економічної інтеграції в 1970-х-початку 1980-х років XX ст. Суть і головна тенденція політичної інтеграції. Політична дезінтеграція та її наслідки для світової політики.

2. Організація європейського економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)

Загальна характеристика ОЕСР. Членство в ОЕСР. Структура та діяльність ОЕСР. Особливості діяльності ОЕСР в умовах глобалізації. Основні напрями діяльності України та ОЕСР.

3. Етапи створення Європейського Союзу

Римський договір 1957 р. Створення Європейського співтовариства з атомної енергії (Євратом) та Європейського економічного співтовариства (ЄЕС). Створення Спільного ринку. Декларація про Європейський Союз.

Література:

Основна: 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10

Додаткова: 3, 4, 6, 7, 11, 12, 13

Тема 6. Глобалізація як провідна тенденція розвитку сучасного світу

Лекція 6. Глобалізація як провідна тенденція розвитку сучасного світу

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Глобалізація як нова тенденція розвитку сучасного світу

Поняття «глобалізація». Основні підходи до трактування поняття «глобалізація». Види глобалізації. Виміри глобалізації. Причини та рушійні сили глобалізації. Особливості проявів глобалізації в економічній, політичній та соціальній сферах. Позитивні та негативні сторони глобалізації.

2. Особливості участі держав світу в глобалізаційних процесах

Актори та їх інтереси у світовому суспільстві. Ерозія соціальних держав. Проблеми залучення країн, що розвивається в процес глобалізації. Силова політика держави. Вирішення глобальних проблем державами та міжнародними організаціями.

3. Антиглобалізм як виклик глобалізації

Теоретичні дискусії щодо питань глобалізації. Світова політика та економіка в умовах глобалізації. Новітні виклики глобалізації. Глобалізація безпеки. Глобалізація міжнародних протиріч. Антиглобалісти та їх аргументи «за» та «проти» глобалізації.

Література:

Основна: 1, 3, 4, 5, 7, 8, 10

Додаткова: 2, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12

Тема 7. Міжнародні політичні відносини

Лекція 7. Міжнародні політичні відносини

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Політичні аспекти міжнародних відносин

Глобальна конструкція світової політичної системи: реальність і тенденції розвитку. Світова сукупність країн, їх геополітична диференціація та ієрархія. Міжнародні політичні відносини в загальній системі міжнародних зв'язків: структура, механізми формування і тенденції розвитку. Функціонування глобальних, континентальних і регіональних політичних зв'язків: способи, форми, вектори.

2. Зовнішньополітичні стратегії держав сучасного світу

Різноманітні підходи (автори й наукові школи) щодо визначення актуальних проблем зовнішньої політики країн і регіонів та світової політики загалом. Поняття політичної системи світу. Політичні моделі світу. Дискусійність положень щодо сучасної політичної системи світу та її багатополюсності.

3. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародних політичних відносин

Класифікація міжнародних організацій. Основні функції та нові задачі в сучасних умовах. ООН як провідна міжнародна організація сучасного світу. Дискусії о шляхах реформування ООН. Неурядові міжнародні організації. Роль глобальних економічних і соціальних організацій у світовому політичному процесі.

Література:

Основна: 1, 2, 4, 8, 9, 10

Додаткова: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13

Тема 8. Міжнародні відносини в сфері інформації

Лекція 8. Міжнародні відносини в сфері інформації

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Інформаційні технології в системі міжнародних відносин

Поняття «світовий інформаційний простір». Інформаційна політика міжнародних організацій. Міжнародні неурядові та спеціалізовані організації в галузі інформації та комунікації. Європейська інформаційна політика. Міжнародна інформація та зовнішня політика. Міжнародні інформаційні відносини на міждержавному, неурядовому та міжособистісному рівнях.

2. Міжнародна інформація як важлива складова міжнародних відносин

Інформаційний продукт та інформаційні послуги в контексті міжнародних відносин. Світовий інформаційний ринок. Поняття та сутність інформаційної безпеки країни.

Література:

Основна: 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10

Додаткова: 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12

РОЗДІЛ 2. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тема 9. Країни Європи в системі сучасних міжнародних відносин

Лекція 9. Країни Європи в системі сучасних міжнародних відносин

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Особливості трансформації політичної та економічної систем країн ЦСЄ у 90-х рр. XX ст.

Геополітичні зміни у Європі на початку 90-х рр. XX ст. Наслідки розпаду СРСР для Європи. Розпад Чехословаччини. Розпад СФРЮ і створення нових незалежних держав. Нова роль країн ЦСЄ у Європі.

2. Трансформація Європейського Співтовариства у Європейський Союз

Маастрихтський Договір про Європейський Союз (1992 р.) як крок до подальшої економічної і політичної інтеграції. Амстердамський договір 1997 р. та його міжнародне значення. Ніццький договір 2000 р. Розширення ЄС у 2004 р. Політика сусідства ЄС. Середземноморський діалог та Східне партнерство. Розширення ЄС у 2007 і 2013 р. Лісабонський договір 2007 р. та перетворення ЄС у міжнародну регіональну організацію.

Література:

Основна: 1, 2, 4, 8, 9, 10

Додаткова: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13

Тема 10. Країни Близького і Середнього Сходу в системі сучасних міжнародних відносин

Лекція 10. Країни Близького і Середнього Сходу в системі сучасних міжнародних відносин

1. Геополітична ситуація на Близькому Сході на рубежі XX-XXI ст.

Боротьба за регіональне лідерство. Основні центри сили в регіоні. Особливості інтеграційних процесів у регіоні. Ліга арабських держав. Рада держав Перської затоки. Ісламська конференція. Участь країн регіону в ОПЕК.

2. Конфліктогенність Близького Сходу: причини та наслідки

Ізраїльсько-палестинський конфлікт. Проблеми автономії і державотворення на арабській території Палестини. Діяльність організацій «Хамас» і «Хезболла». Громадянська війна в Сирії. Протистояння сунітів і шиїтів. Іракська криза 2003 р. Діяльність «Ісламської держави» в Сирії та Іраку. Проблема курдів. «Ядерна програма» Ірану. Ісламський екстремізм. Діяльність «Аль-Каїди».

Література:

Основна: 1, 3, 4, 7, 9, 10

Додаткова: 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13

Тема 11. Країни Південно-Східної та Північно-Східної Азії в системі сучасних міжнародних відносин

Лекція 11. Країни Південно-Східної та Північно-Східної Азії в системі сучасних міжнародних відносин

1. Роль країн регіону в системі сучасних міжнародних відносин.

Геополітична ситуація в регіоні. Формування системи регіональної безпеки. Участь країн регіону в інтеграційних процесах. АСЕАН як основне інтеграційне об'єднання країн Південно-Східної Азії. Інтереси провідних держав світу в країнах АСЕАН. Регіональні та субрегіональні конфлікти. Інтереси країн регіону в суперечностях у Південно-Китайському морі.

2. Становлення азіатсько-тихоокеанської спільноти – нового центру економічної могутності

Зменшення значення євроцентризму. Японо-американський інтеграційний комплекс, його суперечливість. Зовнішньоекономічна стратегія Японії та її особливості: конституційний пацифізм і «економічна дипломатія». Нова військова доктрина Японії. Суперечності Японії та Китаю.

3. Еволюція зовнішньої політики Китаю на рубежі XX-XXI ст.

Особливості розвитку зовнішньої політики Китаю: генезис відносин. Значення принципу «дві системи – одна держава» для завершення деколонізації територій Китаю і для вирішення проблеми Тайваню. Проблеми та перспективи розвитку Китаю на рубежі XX-XXI ст.

Література:

Основна: 3, 4, 5, 8, 9, 10

Додаткова: 4, 5, 7, 8, 9, 10, 13

Тема 12. Країни Північної та Латинської Америки в системі сучасних міжнародних відносин

Лекція 12. Країни Північної та Латинської Америки в системі сучасних міжнародних відносин

1. США як провідна держава світу та геополітичний лідер Північної Америки

Відносини США з Канадою і Мексикою. Відносини США з країнами Латинської Америки. Національні інтереси США в різних регіонах світу. Утворення і діяльність Північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА).

2. Геополітична ситуація в Латинській Америці

Основні центри сили. Особливості розвитку латиноамериканської системи міжнародних відносин на початку XXI ст. Інтеграційні процеси в регіоні. МЕРКОСУР як основне інтеграційне об'єднання регіону. Субрегіональні організації в Латинській Америці. Стан територіальних проблем у відносинах між латиноамериканськими країнами. Збройна боротьба в Латинській Америці (Перу, Колумбія, Венесуела тощо). Роль Куби в Латинській Америці. Куба і США.

Література:

Основна: 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10

Додаткова: 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13

Тема 13. Країни Африки в системі сучасних міжнародних відносин

Лекція 13. Країни Африки в системі сучасних міжнародних відносин

1. Геополітична ситуація в Африці на рубежі XX-XXI ст.

«Нова» роль Африки у XXI ст. Організація Африканської єдності (ОАЄ) – основне інтеграційне об'єднання регіону. Перетворення ОАЄ в Африканський Союз (АС). Особливості діяльності АС на сучасному етапі. Інтереси в Африці США, Китаю, країн Європи та Росії.

2. Конфлікти на африканському континенті та шляхи їх вирішення

Основні причини африканських конфліктів. Громадянська війна в Ефіопії і Сомалі. Перемога Еритреї у війні з урядом Менгісту Хайле Маріама в Адіс-Абебі. Збройний виступ проти правління Дж. Мобуту в Конго. Громадянська війна у Сьєрра-Леоне, Ліберії і участь міжафриканських сил у спробах врегулювання.

Політика Лівії стосовно арабських, африканських і європейських проблем. Проблема мусульманського фундаменталізму в Алжирі. Перетворення ПАР на лідера Півдня Африки. Розвиток відносин «нової» ПАР з країнами Заходу.

Література:

Основна: 1, 2, 3, 7, 9, 10

Додаткова: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12

Тема 14. Країни Центральної Азії та Закавказзя в системі сучасних міжнародних відносин

Лекція 14. Країни Центральної Азії та Закавказзя в системі сучасних міжнародних відносин

1. Роль країн Закавказзя в системі сучасних міжнародних відносин

Геополітична ситуація в регіоні. Заморожені конфлікти в регіоні. Формування системи регіональної безпеки. Інтереси провідних держав світу (США, Росії, Китаю, Туреччини) в регіоні.

2. Геополітична ситуація в Центральній Азії.

Роль країн регіону в системі сучасних міжнародних відносин. Проблема правового статусу Каспію. Формування системи регіональної безпеки. Участь країн регіону в інтеграційних процесах. Інтереси провідних держав світу в регіоні.

Література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9

Додаткова: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Тема 15. Україна в системі сучасних міжнародних відносин

Лекція 15. Україна в системі сучасних міжнародних відносин

1. Україна як суб'єкт міжнародних відносин

Геополітичні інтереси України. Участь України в міжнародних організаціях. Українська діаспора в зовнішній політиці України. Геоекономічні інтереси України в світі. Територіальні проблеми з сусідніми державами та шляхи їх вирішення.

2. Європейський вектор зовнішньої політики України

Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС. Угода про політичну асоціацію та економічну інтеграцію. Лібералізація візового режиму України з країнами ЄС. Участь України у Східному партнерстві. Проблеми та перспективи вступу України до ЄС. Проблеми забезпечення національної безпеки України. Особливе партнерство з НАТО. Проблеми та перспективи вступу України до НАТО.

Література:

Основна: 1, 2, 4, 8, 9, 10

Додаткова: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Тема 1. Міжнародні відносини та світова політика як навчальна дисципліна і об'єкт наукового аналізу

Семінарське заняття 1. Міжнародні відносини та світова політика як навчальна дисципліна і об'єкт наукового аналізу

Тема 2. Учасники міжнародних відносин: цілі, інтереси й засоби

Семінарське заняття 2. Учасники міжнародних відносин: цілі, інтереси й засоби

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

1. Концептуально-теоретичні засади дослідження міжнародних відносин.

2. Сучасний стан розвитку міжнародних відносин.
3. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин.
4. Суб'єкти міжнародних відносин.
5. Сутність і класифікація інтересів учасників міжнародних відносин.

Питання для контролю засвоєння знань:

- 1) Охарактеризуйте рівні, форми, об'єкти і суб'єкти міжнародних економічних відносин.
- 2) Назвіть сутність і структуру середовища міжнародних відносин.
- 3) Розкрийте поняття регіоналізації і поясніть розвиток інтеграційних процесів у різних регіонах Європи.
- 4) Наведіть класифікацію акторів транскордонної взаємодії.
- 5) Розкрийте особливості ухвалення рішень акторами міжнародних відносин.

Література:

Основна: 1, 3, 5, 7, 8, 9, 10

Додаткова: 2, 4, 5, 8, 10, 12, 13

Самостійна робота – 3 год.

Завдання для самостійної роботи здобувачів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготовка до ділової гри «Основні концепції майбутнього світового порядку».
3. Розв'язання ситуаційних завдань.
4. Проаналізувати кейс «Транснаціональні корпорації та їх роль в міжнародних відносинах».

Завдання для роботи на семінарському занятті:

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями для розгляду на занятті.
2. Захист презентацій доповідей.
3. Захист есе «Глобальне прогнозування міжнародних політичних процесів».

Тема 3. Види і форми міжнародних відносин

Семінарське заняття 3. Види і форми міжнародних відносин

Тема 4. Міжнародні системи і світова політика

Семінарське заняття 4. Міжнародні системи і світова політика

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

1. Стратегії зовнішньополітичної діяльності.
2. Особливості суб'єктності в міжнародних економічних відносинах.
3. Світова політика як система відносин між державами та групами держав.
4. Міжнародні відносини після закінчення першої світової війни.

Питання для контролю засвоєння знань:

- 1) Охарактеризуйте видову структуру міжнародних відносин.
- 2) Розкрийте сутність стратегій зовнішньополітичної діяльності України.
- 3) Назвіть форми дипломатичної діяльності.

- 4) Проаналізуйте історичний розвиток міжнародних систем.
- 5) Порівняйте діяльність ООН та Ліги Націй.

Література:

Основна: 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10

Додаткова: 3, 5, 6, 7, 9, 11, 13

Самостійна робота – 3 год.

Завдання для самостійної роботи здобувачів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.

2. Підготувати презентації доповідей з наступних тем (на вибір):

- 1) Доктринальні основи зовнішньої політики.
- 2) Засоби здійснення політики в міжнародному середовищі.
- 3) Виробнича кооперація як складова міжнародного розподілу праці.
- 4) Торгівля в системі міжнародних відносин.
- 5) Валютно-фінансові операції як форма міжнародних відносин.

3. Підготувати есе на тему (на вибір):

- 1) Вестфальська міжнародна система.
- 2) Версальсько-Вашингтонська міжнародна система.
- 3) Паризька мирна конференція та її рішення.
- 4) Ялтинсько-Потсдамська міжнародна система.

Завдання для роботи на семінарському занятті:

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.

2. Виконання тестових завдань.

3. Захист презентацій.

4. Захист есе.

5. Підготовка до ділової гри: «Види і форми міжнародних відносин в сучасних умовах».

Тема 5. Сучасні тенденції міжнародних відносин і світової політики

Семінарське заняття 5. Сучасні тенденції міжнародних відносин і світової політики

Тема 6. Глобалізація як провідна тенденція розвитку сучасного світу

Семінарське заняття 6. Глобалізація як провідна тенденція розвитку сучасного світу

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

1. Інтеграційні процеси в сучасному світі і їх вплив на світовий політичний процес.
2. Етапи створення Європейського Союзу.
3. Глобалізація як нова тенденція розвитку сучасного світу.
4. Антиглобалізм як виклик глобалізації.

Питання для контролю засвоєння знань:

- 1) Назвіть вплив інтеграції на сучасний світовий процес.

- 2) Проаналізуйте розвиток економічної інтеграції в 1970-х – початку 1980-х рр. XX ст.
- 3) Охарактеризуйте види глобалізації.
- 4) Розкрийте проблеми залучення країн, що розвиваються в процес глобалізації.
- 5) Охарактеризуйте антиглобалізм та його вплив на міжнародні відносини та світову політику.

Література:

Основна: 1, 2, 3, 5, 7, 8, 10

Додаткова: 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13

Самостійна робота – 3 год.

Завдання для самостійної роботи здобувачів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати презентації доповідей з наступних тем (на вибір):
 - 1) Природа і основні тенденції розвитку світової політики.
 - 2) Римський договір 1957 р., його значення для створення ЄС.
 - 3) Міжнародне співробітництво для вирішення глобальних проблем людства.
 - 4) Глобалізація як провідна тенденція розвитку сучасного світу.

Завдання для роботи на семінарському занятті:

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Підготовка до ділової гри «Аналіз сучасних тенденцій міжнародних відносин і світової політики».
3. Захист презентацій.
4. Захист есе.

Тема 7. Міжнародні політичні відносини

Семінарське заняття 7. Міжнародні політичні відносини

Тема 8. Міжнародні відносини в сфері інформації

Семінарське заняття 8. Міжнародні відносини в сфері інформації

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

1. Політичні аспекти міжнародних відносин.
2. Зовнішньополітичні стратегії держав сучасного світу.
3. Інформаційні технології в системі міжнародних відносин.
4. Міжнародна інформація як важлива складова міжнародних відносин.

Питання для контролю засвоєння знань:

- 1) Проаналізуйте політичні аспекти міжнародних відносин.
- 2) Охарактеризуйте тенденції розвитку світової політичної системи.
- 3) Розкрийте зовнішньополітичні стратегії держав сучасного світу.
- 4) Охарактеризуйте інформаційну політику міжнародних організацій.
- 5) Докажіть, що міжнародна інформація – важлива складова міжнародних відносин.

Література:

Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10

Додаткова: 4, 6, 8, 9, 10, 13

Самостійна робота – 3 год.

Завдання для самостійної роботи здобувачів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.

2. Підготуватись до дебатів на тему: «Міжнародні політичні відносини в країнах світу: особливості та проблеми у XXI столітті».

3. Підготовка до написання есе «Аналіз міжнародних відносин в сфері інформації».

Завдання для роботи на семінарському занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.

2. Підготовка до дебатів.

3. Написання есе.

Тема 9. Країни Європи в системі сучасних міжнародних відносин

Семінарське заняття 9. Країни Європи в системі сучасних міжнародних відносин

Тема 10. Країни Близького і Середнього Сходу в системі сучасних міжнародних відносин

Семінарське заняття 10. Країни Близького і Середнього Сходу в системі сучасних міжнародних відносин

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

1. Особливості трансформації політичної та економічної систем країн ЦСЄ у 90-х рр. XX ст.

2. Трансформація Європейського Співтовариства у Європейський Союз.

3. Геополітична ситуація на Близькому Сході на рубежі XX-XXI ст.

4. Близький Схід – конфліктогенний регіон.

Питання для контролю засвоєння знань:

1) Назвіть наслідки розпаду СРСР для Європи.

2) Визначте особливості трансформації політичної та економічної систем країн ЦСЄ у 90-х рр. XX ст.

3) Охарактеризуйте нову роль країн ЦСЄ у Європі.

4) Визначте геополітичну ситуацію на Близькому Сході на рубежі XX-XXI ст.

5) Назвіть особливості інтеграційних процесів на Близькому і Середньому Сході.

6) Охарактеризуйте проблеми автономії і державотворення на арабській території Палестини.

7) Охарактеризуйте «ядерну програму» Ірану.

Література:

Основна: 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9

Додаткова: 3, 4, 6, 7, 10, 11

Самостійна робота – 3 год.

Завдання для самостійної роботи здобувачів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати презентації доповідей з наступних тем:
 - 1) Розпад СФРЮ і створення нових незалежних держав.
 - 2) Трансформація Європейського Співтовариства у Європейський Союз.
 - 3) Амстердамський договір 1997 р. та його міжнародне значення.
 - 4) Лісабонський договір 2007 р. та перетворення ЄС у міжнародну регіональну організацію.
 - 5) Близький Схід – конфліктогенний регіон.
 - 6) Громадянська війна в Сирії.
 - 7) Ісламський екстремізм.

Завдання для роботи на семінарському занятті:

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Виконання тестових завдань за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
3. Захист презентацій.
4. Розв'язання ситуаційних завдань та кейсів.

Тема 11. Країни Південно-Східної та Північно-Східної Азії в системі сучасних міжнародних відносин

Семінарське заняття 11. Країни Південно-Східної та Північно-Східної Азії в системі сучасних міжнародних відносин

Тема 12. Країни Північної та Латинської Америки в системі сучасних міжнародних відносин

Семінарське заняття 12. Країни Північної та Латинської Америки в системі сучасних міжнародних відносин

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

1. Становлення азіатсько-тихоокеанської спільноти – нового центру економічної могутності.
2. Еволюція зовнішньої політики Китаю на рубежі XX-XXI ст.
3. США як провідна держава світу та геополітичний лідер Північної Америки.
4. Геополітична ситуація в Латинській Америці.

Питання для контролю засвоєння знань:

- 1) Назвіть національні інтереси США в різних регіонах світу.
- 2) Визначте інтереси країн регіону в суперечностях у Південно-Китайському морі.
- 3) Розкрийте зовнішньоекономічну стратегію Японії.
- 4) Визначте роль Південної Кореї в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.
- 5) Охарактеризуйте особливості розвитку латиноамериканської системи міжнародних відносин на початку XXI ст.
- 6) Визначте стан територіальних проблем у відносинах між латиноамериканськими країнами.

Література:

Основна: 3, 4, 7, 8, 9, 10

Додаткова: 3, 4, 7, 8, 9, 10, 12, 13,

Самостійна робота – 3 год.

Завдання для самостійної роботи здобувачів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати презентації доповідей з наступних тем (на вибір):
 - 1) АСЕАН як основне інтеграційне об'єднання країн Південно-Східної Азії.
 - 2) Нова військова доктрина Японії.
 - 3) Еволюція зовнішньої політики Китаю на рубежі XX-XXI ст.
 - 4) США як провідна держава світу та геополітичний лідер Північної Америки.
 - 5) Утворення і діяльність Північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА).
 - 6) МЕРКОСУР як основне інтеграційне об'єднання.

Завдання для роботи на семінарському занятті:

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Захист презентацій доповідей.
3. Розв'язання ситуаційних завдань.

Тема 13. Країни Африки в системі сучасних міжнародних відносин

Семінарське заняття 13. Країни Африки в системі сучасних міжнародних відносин

Тема 14. Країни Центральної Азії та Закавказзя в системі сучасних міжнародних відносин

Семінарське заняття 14. Країни Центральної Азії та Закавказзя в системі сучасних міжнародних відносин

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

1. Геополітична ситуація в Африці на рубежі XX-XXI ст.
2. Конфлікти на Африканському континенті та шляхи їх вирішення.
3. Роль країн Закавказзя в системі сучасних міжнародних відносин.
4. Геополітична ситуація в Центральній Азії.

Питання для контролю засвоєння знань:

- 1) Назвіть «нову» роль Африки у XXI ст.
- 2) Розкрийте основні причини конфліктів в країнах Африки.
- 3) Охарактеризуйте проблему мусульманського фундаменталізму в Алжирі.
- 4) Охарактеризуйте «Весну народів» на півночі Африки.
- 5) Визначить роль країн Центральної Азії та Закавказзя в системі сучасних міжнародних відносин
- 6) Розкрийте проблему правового статусу Каспію.

Література:

Основна: 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10

Додаткова: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13

Самостійна робота – 3 год.

Завдання для самостійної роботи здобувачів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготовка до ділової гри «Країни Африки в системі сучасних міжнародних відносин».
3. Підготовка до контрольної роботи та інших форм поточного контролю.

Завдання для роботи на семінарському занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Підготовка до ділової гри.
3. Підготовка до поточного контролю знань.

Тема 15. Україна в системі сучасних міжнародних відносин**Семінарське заняття 15. Україна в системі сучасних міжнародних відносин**

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

1. Україна як суб'єкт міжнародних відносин.
2. Європейський вектор зовнішньої політики України.

Питання для контролю засвоєння знань:

- 1) Охарактеризуйте необхідність інтеграції України до системи міжнародних економічних відносин.
- 2) Розкрийте головні напрями регулювання міжнародних відносин в країні.
- 3) Охарактеризуйте пріоритети України в регіональному співробітництві.
- 4) Виявіть проблеми та перспективи співробітництва України з ЄС.
- 5) Охарактеризуйте Угоду про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994) та прийняття Євросоюзом «Спільної позиції (щодо України)».

Література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10

Додаткова: 1, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 13

Самостійна робота – 3 год.

Завдання для самостійної роботи здобувачів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати презентації доповідей з наступних тем (на вибір):
 - 1) Проблема формування іміджу України на європейському континенті.
 - 2) Правові та інституційні засади інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС.
 - 3) Співробітництво України та Європейського Союзу у сфері оподаткування.
 - 4) Захист соціально-економічних прав трудящих-мігрантів: відповідність українського законодавства євростандартам.
3. Підготувати есе на тему: «Національні економічні інтереси України у сфері міжнародних відносин».

4. Підготовка до ділової гри на тему: «Україна та ЄС: напрями співпраці в умовах глобалізації».

Завдання для роботи на семінарському занятті:

1. Усне опитування та навчальна дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Захист презентацій доповідей.
3. Проведення ділової гри.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ММ-ПРЕЗЕНТАЦІЙ
ДОПОВІДЕЙ (з використанням Microsoft PowerPoint)**

Мультимедійна презентація – інструмент, що дозволяє передавати інформацію у візуалізованому, схематичному вигляді, що підвищує її цінність.

Загальні вимоги: наявність титульного слайду, на якому зазначаються: тема доповіді, ПІБ здобувача, навчальна група та факультет; дотримання єдиного стилю оформлення усіх слайдів; дотримання прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту (відсутність точки в заголовках і т. д.); перелік використаних джерел (на останньому слайді); не менше 12 слайдів.

Вимоги до дизайну: використання корпоративного шаблону факультету (наявність на всіх слайдах назви, логотипу та електронної адреси факультету МЕВ та ТБ); використання не більше трьох кольорів на одному слайді (один для фону, другий для заголовків, третій для тексту); при виборі кольору тексту та заливки діаграм дотримуватись правила 3-х кольорів – використовувати три основні кольори та їх відтінки; уникати зміни фону слайдів (у виключних випадках, використовувати комфортні тони).

Вимоги до вмісту слайдів: на слайді бажано подавати: одне ключове поняття; 7–8 рядків тексту; одну діаграму з аналітичним коментарем; одну схему SmartArt; зміст презентації має відповідати меті та завданням доповіді; розташування інформації на слайді – переважно горизонтальне, зверху вниз по головній діагоналі; найбільш важлива інформація має розташовуватися в центрі екрану; якщо на слайді картинка – напис розміщується під нею.

Вимоги до тексту: стислість і лаконічність викладу, максимальна інформативність тексту; для подання текстового матеріалу використовувати шрифт з розміром – 20 пт, мінімально і лише у виключних випадках – 14 пт; використовувати шрифти без зарубок і не більше 1–2-х варіантів шрифтів; довжина рядка не більше 36 знаків; відстань між рядками рекомендована усередині абзацу 1,5, а між – абзаців – 2 інтервали; форматовувати текст по ширині, не допускати «рваних» країв тексту; підкреслення використовується лише в гіперпосиланнях.

Вимоги до візуального і анімаційного ряду: матеріал має бути структурований, у тому числі в схемах та організаційних діаграмах; матеріал за потреби підкріплювати доречними графічними зображеннями та відео-фрагментами; цифрові дані краще представляти у вигляді таблиць та діаграм, витриманих у стриманих кольорах; давати посилання на мультимедійний зміст і хмарні дані через функцію гіперпосилання; якість зображення (контраст зображення по відношенню до фону; відсутність «зайвих» деталей на фотографії або картинці, яскравість і контрастність зображення); якість музичного ряду (ненав'язливість музики, відсутність сторонніх шумів); ефекти анімації застосовувати для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ЕСЕ

Есе – самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу.

Есе виражає індивідуальні враження й міркування автора з конкретного приводу або предмета й не претендує на вичерпне трактування. Відносно обсягу й функції межує, з одного боку, з науковою статтею й літературним нарисом (з яким есе нерідко плутають), з іншого боку – з філософським трактатом.

Види есе:

1) Вільне – невеликий обсяг (7–10 речень); вільна форма і стиль викладу; довільна структура; обов’язкова вимога – наявність позиції автора.

2) Формальне – дотримання структури тексту; наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклади, оцінювальні судження, висновки); обґрунтування (аргументування) тези.

Види формального есе:

- інформаційне (есе-розповідь, есе-визначення, есе-опис);
- критичне;
- есе-дослідження (порівняльне есе, есе-протиставлення, есе причини-наслідку, есе-аналіз).

Вимоги до формального есе:

1. Обсяг – 2–3 сторінки тексту (200–300 слів).
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.
3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.
4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.
5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до обговорюваного питання, а з іншого – самим питанням.
6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.
7. Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Структура есе:

Есе складається з таких частин – вступ, основна частина, висновок.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе (1–2 абзаци). На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати тезу, яку Ви розкриєте в основній частині. У вступі фокусується увага на проблематиці есе, ставляться ключові питання.

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання (3–5 абзаци). Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій. Підкріплюйте основні ідеї фактами, роздумами, ідеями, яскравими описами, цитатами або іншою інформацією чи матеріалами. Один зі способів визначення основних пунктів есе та логічності висвітлення теми в цілому – використання підзаголовків для позначення в головній частині ключових моментів аргументованого викладення.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми, які підсумовують есе або ще раз вносять пояснення, підкріплюють зміст і значення викладеного в основній частині (1–2 абзаци). Продемонструйте вашу позицію щодо порушеної проблеми. Методи, що рекомендують для складання висновка: повторення, ілюстрація, цитата.

При оцінюванні есе в центрі уваги знаходиться: здібність розуміти, оцінювати та встановлювати зв’язки між ключовими моментами проблем та запитань; здібність критично та незалежно оцінити наявні дані, точку зору, позицію, аргументи; здатність до застосування аналітичних підходів, моделей тощо.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ, ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ РОБІТ

Перелік питань до екзамену

Екзаменаційний білет містить 40 тестових завдань

Питання для підготовки:

1. Поняття, зміст і критерії оцінки міжнародних відносин.
2. Наукова природа міжнародних відносин.
3. Концептуально-теоретичні засади дослідження міжнародних відносин.
4. Характерні особливості сучасних міжнародних відносин.
5. Сучасний стан розвитку міжнародних відносин.
6. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин.
7. Найважливіші ознаки учасника міжнародних відносин.
8. Суб'єкт міжнародних відносин, сторона, учасник, актор, об'єкт.
9. Типологія та функціональні особливості суб'єктів міжнародних відносин.
10. Держави як учасниці міжнародних відносин. Різновиди сучасних держав.
11. Міжнародні організації в системі міжнародних відносинах.
12. Моделі видової структури міжнародних відносин.
13. Типи зовнішньої політики держави.
14. Стратегії зовнішньополітичної діяльності.
15. Моделі зовнішньої політики.
16. Фактори зовнішньої політики.
17. Типи та форми міжнародних економічних відносин.
18. Співвідношення понять «міжнародні відносини» та «світова політика».
19. Світова політика як система відносин між державами та групами держав.
20. Міжнародна система як характер взаємодії між основними учасниками міжнародних відносин.
21. Історичний розвиток міжнародних систем.
22. Природа і основа тенденцій світової політики.
23. Інтеграційні процеси в сучасному світі і їх вплив на світовий політичний процес.
24. Організація європейського економічного співробітництва (ОЕСЕ).
25. Суть і головна тенденція політичної інтеграції.
26. Види та виміри глобалізації.
27. Особливості проявів глобалізації в економічній, політичній та соціальній сферах.
28. Особливості участі держав світу в глобалізаційних процесах.
29. Міжнародне співробітництво в області глобалізації та вирішення глобальних проблем.
30. Глобальна конструкція світової політичної системи: реальність і тенденції розвитку.
31. Міжнародні політичні відносини в загальній системі міжнародних зв'язків.
32. Зовнішньополітичні стратегії держав сучасного світу.
33. Інформаційні технології в системі міжнародних відносин.
34. Міжнародна інформація та зовнішня політика.
35. Міжнародна інформація як важлива складова міжнародних відносин.
36. Геополітичні зміни у Європі на початку 90-х рр. XX ст.
37. Особливості трансформації політичної та економічної систем країн ЦСЄ у 90-х рр. XX ст.
38. Трансформація Європейського Співтовариства у Європейський Союз.
39. Геополітична ситуація на Близькому Сході на рубежі XX-XXI ст.
40. Участь країн регіону в ОПЕК.

41. Близький Схід – конфліктогенний регіон.
42. Ізраїльсько-палестинський конфлікт: проблеми вирішення.
43. Роль країн Азійсько-Тихоокеанського регіону в системі сучасних міжнародних відносин.
44. АСЕАН як основне інтеграційне об'єднання країн Південно-Східної Азії.
45. Особливості зовнішньоекономічної стратегія Японії.
46. Еволюція зовнішньої політики Китаю на рубежі XX-XXI ст.
47. Роль Південної Кореї в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.
48. США як провідна держава світу та геополітичний лідер Північної Америки.
49. Відносини США з країнами Латинської Америки.
50. МЕРКОСУР як основне інтеграційне об'єднання.
51. Роль Куби в Латинській Америці.
52. Геополітична ситуація в Африці на рубежі XX-XXI ст.
53. Роль країн Закавказзя в системі сучасних міжнародних відносин.
54. Формування системи регіональної безпеки в країнах Центральної Азії та Закавказзя.
55. Україна як суб'єкт міжнародних відносин
56. Геополітичні інтереси України.
57. Участь України в міжнародних організаціях.
58. Європейський вектор зовнішньої політики України.
59. Проблеми та перспективи вступу України до ЄС.
60. Проблеми та перспективи вступу України до НАТО.

Приклад екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Освітня програма: «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»
Семестр: 6
Форма навчання: денна
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Навчальна дисципліна: «Міжнародні відносини та світова політика»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Поняття, зміст і критерії міжнародних відносин (12 балів).
2. Міжнародна інформація як важлива складова міжнародних відносин (12 балів).
3. Проблеми та перспективи вступу України до ЄС (16 балів).

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки
протокол № 1 від “26” серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Л. В. Новікова

Екзаменатор _____ Т. І. Алексєєва

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Алексієвець М. Зовнішня політика України: від багатовекторності до безальтернативності. Україна-Європа-Світ. *Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. Вип. 17: 25-й річниці Незалежності України присвячено. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. С. 34-49.
2. Європейська та євроатлантична інтеграція: Навч. посіб. / за заг. ред. О.М. Лютак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 376 с.
3. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.) : навч. посібн. 3-тє вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2013. 278 с.
4. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація : Навч. посіб. К.: Кондор-Видавництво, 2017. 156 с.
5. Міжнародні відносини та світова політика : підручник / кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський ; за ред. В. А. Манжолі. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. 863 с.
6. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
7. Основи теорії міжнародних відносин : Навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 244 с.
8. Основи теорії міжнародних відносин. Словник: Навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 340 с.
9. Стройко Т. В. Міжнародні організації: Навч. посіб. К.: Кондор-Видавництво, 2018. 250 с.
10. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. Х.: Право, 2016. 540 с.

Допоміжна література

1. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» // Відомості Верховної Ради України. 2010. № 40. Ст. 527.
2. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «від 06.05.2015 «Про Стратегію національної безпеки України» від 26.05.2015 № 287/2015.
3. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
4. Міжнародні відносини та світова політика : Навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» спеціалізації «Міжнародні відносини та регіональні студії»/ «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»; укладачі: Лиман С. І., Шамраєва В. М. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 47 с.
5. Основи теорії міжнародних відносин: Навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 244 с.
6. Павлюк В. В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945) : підручник для студентів. Львів: ЛА «Піраміда», 2010. 284 с.
7. Світова економіка: підручник / за ред. О.І. Шниркова, В.І. Мазуренка, О.І.Рогача. - К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 616с.
8. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
9. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 334 с.

10. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
11. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
12. Gray C. S. War, peace and international relations: an introduction to strategic history. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
13. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction. Oxford University Press, 2007. 144 p.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку XXI століть : навч. посіб. URL: [http:// library.udpu.org.ua/library.../6istorichninauki.pdf](http://library.udpu.org.ua/library.../6istorichninauki.pdf)
2. Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. URL: <http://www.iweir.org.ua>
3. Інститут Євро-Атлантичного співробітництва. URL: <http://www.ieac.org.ua>
4. Панченко М. Ю. Международный порядок: сущность и механизмы. М. : *Журнал международных отношений и мировой политики*, 2015. Т. 13. С. 11-15.: URL: <http://www.jurnal.org/articles/2008/polit72.html>.
5. Чекаленко Л. Зовнішня політика України. К. : КОНДОР, 2011. 290 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1018108/>.
6. Шпакович О. Місце міжнародних організацій у сучасній системі міжнародних відносин. *Право України*. 2010. № 12. С. 186-192. URL: <http://catalog.uccu.org.ua/opacunicode/index.php?url=/auteurs/view/75290/source:default>.
7. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL : <http://www.ucers.org>.
8. Український центр політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua>.